

Uplatňovanie etického kódexu (EK)

Štátny zamestnanec (ŠZ) v štátnej službe (ŠŠ) a mimo nej

- Je zodpovedný za dodržiavanie EK (Etického kódexu)
- Má právo obrátiť sa na SÚ alebo EP (etického poradcu) v otázkach etiky, resp. podať podnet na RŠS (Radu pre štátnu službu)
- Nesmie byť postihovaný, ak upozorní na porušenie EK alebo neetické konanie
- Snaží sa byť vzorom pre kolegov

Vedúci štátny zamestnanec (VŠZ)

- Zabezpečuje oboznámenie ŠZ s EK
- Podporuje etické správanie, vedie ŠZ k etickým rozhodnutiam
- Usmerňuje ŠZ v otázkach etiky
- Je etickým vzorom

Etický poradca (EP)

- Na SÚ (služobnom úrade) zabezpečuje prevenciu a rozvoj etiky, napr. organizuje diskusie, tréningy, školenia
- Pripravuje, resp. podieľa sa na príprave podrobnejších etických usmernení vzhľadom na špecifiká SÚ
- Pomáha ŠZ riešiť etické problémy
- Je v kontakte s RŠS a EP na iných SÚ
- Prenáša nové poznatky v oblasti etiky na SÚ

Služobný úrad (SÚ)

- Vytvára podmienky na rozvoj etiky
- Môže bližšie upraviť etické pravidlá na špecifické podmienky SÚ
- Môže ustanoviť EP a vytvára im vhodné podmienky pre prácu
- Rieši porušenia EP
- Premieta etiku do riadenia ľudských zdrojov

Rada pre štátnu službu (RŠS)

- Vykonáva dohľad nad EK
- Rieši podnety ŠZ a občanov na porušenie EK
- Radí ŠZ a SÚ
- Metodicky usmerňuje a koordinuje
- Spolupracuje s EP a SÚ
- Publikuje odborné štúdie v oblasti etiky
- Organizuje diskusie, konferencie

Dary a iné výhody

Ako ŠZ neprijímate ani nepožadujete dary ani iné výhody, ktoré by mohli akýmkoľvek spôsobom ovplyvniť Vašu nestrannosť pri plnení služobných úloh. Nesmiete sa dostať do situácie, kedy by ste sa cítili zaviazaní opätovať Vám poskytnutú službu alebo pozornosť a narušili tak nestrannosť a objektivitu Vášho konania.

Dar je čokoľvek, čo má hodnotu, napr. služba, zľava, poskytnutie dopravy, poskytnutie vstupu do rekreačného zariadenia, lístky na športové alebo kultúrne podujatia, poskytnutie ubytovania, stravy, získanie majetku za nižšiu ako trhovú cenu. Darom nemusí byť iba hmotná vec, ale aj majetková hodnota, majetkové alebo nemajetkové plnenie alebo výhoda poskytnutá Vám alebo blízkej osobe.

Pozor aj **na prikrmovanie** - získanie postupného vplyvu nad ŠZ s cieľom do budúcnosti ovplyvniť jeho rozhodnutie. Nejedná o výmenu niečoho za niečo, ale o postupné pozornosti, dary alebo výhody, čím si „*prikrmovač*“ snažia vybudovať vplyv na rozhodovanie ŠZ. Po čase „*prikrmovač*“ predložia svoju žiadosť o ovplyvnenie rozhodovania či konania ŠZ. Pre „*prikrmovanú osobu*“ je už veľmi ťažké „*vycúvať*“ a žiadosť odmietnuť.

Pri daroch a iných výhodách zvažujte najmä:

- či Vám nie sú ponúknuté preto, že zastávate pozíciu v ŠS
- hodnotu daru, s ohľadom na úvahu o trhovej cene, za ktorú by bolo možné dar bežne obstarat'
- či nedochádza k opakovanému poskytovaniu daru alebo inej výhody od toho istého subjektu
- časové obdobie a okolnosti za ktorých je dar ponúkaný
- povahu zdroja, od ktorého dar pochádza
- motívy darcu
- povaha vzťahu darcu a ŠZ
- ak ide o príspevok alebo úhradu účasti ŠZ na podujatí organizovanom darcom prínosy, z účasti ŠZ pre SÚ, či by prijatie daru mohlo viesť k spochybnosti Vašej dôveryhodnosti alebo nestrannosti ŠZ.

Pokiaľ máte pochybnosti, či dar alebo výhodu môžete prijať, požiadajte o stanovisko svojho nadriadeného alebo EP. Ak nie je možné dar odmietnuť alebo vrátiť, vyhotovte záznam a informujte svojho VŠZ.

Čo Vám pomôže pri etickom rozhodovaní?

„**Front page test**“ – Ako sa moje konanie môže javiť iným, ustojím svoje rozhodnutie, ak budem zverejnený na prvej strane novín?

„**Shoulder test**“ – Urobil by som to, ak by sa mi niekto pozeral ponad plece?

„**Mirror test**“ – Viem sa pozrieť sám na seba do zrkadla?

„**Slippery slope test**“ – Zakladám svojím konaním precedens? Čo ak by sa každý takto správal?

Etický kódex štátneho zamestnanca (v skratke)

Plné znenie Etického kódexu nájdete na <https://bit.ly/eticky-kodex-RSS>,
Výklad EK je dostupný na <http://bit.ly/vyklad-EK>.

V prípade potreby konzultovať etické problémy sa obráťte na Vášho etického poradcu. Kontakt:

.....
Rada pre štátnu službu: rss@vlada.gov.sk

Rada pre štátnu službu
2021

Nestrannosť

Ako SZ pri výkone svojich úloh konáte vo verejnom záujme a pristupujete rovnako ku všetkým dotknutým stranám. Hoci súkromne môžete zastávať rôzne postoje a názory, nesmiete ich prenášať do výkonu ŠS. Konajte na základe objektívnych informácií, odborne, objektívne a nezneužívajte svoje postavenie, či už v prospech svoj, alebo niektorej z dotknutých strán. Ani mimo priameho výkonu služobných úloh nesmiete svojím správaním narušiť dôveru v nestrannosť a objektívnosť Vášho konania a rozhodovania, ani vyvolať zdanie, že by ste mohli byť ovplyvňovaní.

Ako sa správa nestranný SZ?

- pri výkone ŠS sa nenecháte ovplyvniť svojimi osobnými názormi a presvedčením, ani vzťahmi k iným subjektom
- konáte a rozhodujete odborne, na základe zistených faktov
- nezvýhodňujete žiadnu fyzickú alebo právnickú osobu
- Vaše konanie nesmie ani len vyvolávať zdanie, že niektoré subjekty zvýhodňujete
- nezneužívate svoje postavenie v ŠS na získanie výhody pre seba alebo inú osobu
- dbáte na správanie aj mimo ŠS, aby ste nenarušil dôveru v objektívnosť a nestrannosť ŠS
- vyhýbate sa ovplyvňovaniu (prikrmovaniu) prostredníctvom nenápadných službičiek a láskavostí, ktoré môžu viesť k pocitu zaviazanosti a následnej ovplyvniteľnosti a strate nestrannosti.

Verejný záujem

Ako SZ ste občanom, ktorý má svoje osobné záujmy (napr. rodinné, majetkové) ale zároveň ako SZ máte povinnosť konať a obhajovať verejný záujem. Tieto záujmy môžu byť niekedy v konflikte, preto sa snažte predchádzať konfliktu záujmov, ak to nie je možné, ste povinný to oznámiť nadriadenému VŠZ a riadiť sa jeho pokynmi, ak máte na SÚ EP, poraďte sa s ním. Vaše konanie nemôže vyvolať ani zdanie, že uprednostňujete osobné záujmy pred verejným záujmom.

Osobným záujmom je akákoľvek výhoda pre SZ alebo osoby s ním spriaznené (napr. blízke osoby, fyzické alebo právnické osoby, s ktorými SZ mal alebo udržiava obchodné vzťahy, právnické osoby, kde má priamo alebo nepriamo majetkovú účasť alebo z ktorých činnosti má prospech).

Ako SZ by ste mali konať vo verejnom záujme, preto by ste najmä:

- mali sa zdržať osobných záujmov, ktoré Vás môžu ovplyvniť pri vykonávaní ŠS
- preventívne riešiť skutočný, možný, ale aj zdanlivý konflikt záujmov
- nezneužívať informácie získané v súvislosti s vykonávaním ŠS na osobný záujem
- nezvýhodňovať niektoré subjekty, ktoré spolupracujú alebo majú záujem spolupracovať so štátom
- neponúkať a neposkytovať fyzickej alebo právnickej osobe žiadnu výhodu vyplývajúcu z Vášho postavenia v ŠS.

Do konfliktu sa ako SZ môžete dostať napr. pri rozhodovaní, navrhovaní a implementácii politík, regulácií, legislatívy, riadení ľudských zdrojov, pri verejnom obstarávaní, uzatváraní zmlúv, udeľovaní licencií, dotácií, štátnej pomoci, prístupe k citlivým informáciám.

Dôstojnosť a rešpekt v medziľudských vzťahoch

Ako ŠZ vystupujete zdvorilo a komunikujete v rámci Vašho úradu aj s verejnosťou s porozumením, ochotou a rešpektom. Nepoškodujete zamestnancov, ktorí upozorňujú na neetické alebo protiprávne konanie.

Rešpektovať dôstojnosť a medziľudské vzťahy znamená v praxi najmä, že:

- dodržiavate v komunikácii a spoločenskom styku zásady slušného správania
- dbáte na dobré medziľudské vzťahy a spoluprácu na pracovisku
- dodržiavate zásadu rovnakého zaobchádzania
- prispievate k vytvoreniu zdravého a bezpečného pracovného prostredia založeného na dôvere
- nepripustíte žiadnu formu obťažovania, zastrasovania, diskriminácie, nátlaku či šikany voči ostatným, vrátane voči oznamovateľom neetického a protiprávneho správania
- aj v prípade nevhodného správania stránky či verejnosti vystupujete profesionálne.

Profesionalita

Ako ŠZ plníte služobné úlohy svedomito, na vysokej odbornej úrovni. Preto je Vaším právom ale aj povinnosťou sústavne sa vzdelávať a zlepšovať. Snažíte sa o vytvorenie podnetného a tímovo zameraného prostredia. Dbáte na efektívne využitie verejných zdrojov. Dodržiavate pravidlá pri práci s informáciami.

V súlade so zásadou profesionality konáte najmä, keď:

- plníte služobné úlohy svedomito, na vysokej odbornej úrovni a snažíte sa o čo najlepšie výsledky
- rozvíjate svoje schopnosti, vedomosti a zručnosti prostredníctvom vzdelávania
- podporujete a presadzujete ustanovenia Etického kódexu
- dbáte na to, aby verejné zdroje a majetok vo vlastníctve štátu boli využívané hospodárne a účelne
- chránite majetok štátu pred poškodením, zničením alebo zneužitím
- konáte a rozhodujete transparentne a riadne odôvodňujete rozhodnutia
- vytvárate pracovné prostredie, ktoré podporuje tímovú prácu a inovácie
- nezneužívate informácie, ktoré ste získali pri plnení služobných úloh
- nezadržiate informácie, ktoré majú byť riadne sprístupnené
- nešírite nepravdivé alebo zavádzajúce informácie
- mimo plnenia služobných úloh sa vyhýbate aj činnostiam, správaniu a konaniu, ktoré by mohlo znížiť dôveru v ŠS
- nevykonávate činnosť, ktorá je nedôstojná z hľadiska vykonávania ŠS.

Politická neutralita

Ako občan máte občianske a politické práva. Zároveň ako ŠZ reprezentujete štátnu moc, preto výkon ŠS a výkon Vašich občianskych a politických práv musia byť striktne oddelené. Zákon o ŠS, až na výnimky, nezakazuje členstvo v politickej strane alebo uchádzanie sa o volené pozície. Zákon však vyžaduje, aby ste pri rozhodovaní a konaní uprednostňovali verejný záujem pred politickým záujmom a nepripustili ani zdanie politického vplyvu alebo zvýhodňovania záujmov ktorejkoľvek politickej strany alebo hnutia.

Pri výkone ŠS:

- rozhodujete a konajte neutrálne bez ohľadu na svoje politické postoje
- nezvýhodňujete príslušníkov politickej strany/hnutia ani ich agendu
- nezneužívate informácie v prospech politickej strany/hnutia
- nesmiete mať pri sebe znaky, symboly alebo propagačné materiály politickej strany/hnutia (odznaky, letáky, brožúrky).

Mimo výkonu ŠS je prípustná:

- dobrovoľná práca pre politického kandidáta/stranu
- účasť na politických mítingoch
- príprava materiálov na podporu politickej strany/kandidáta (prejavy, slogany, letáky)
- využitie blogov, komunikácie na sociálnych sieťach alebo osobnej webovej stránke na podporu strany/kandidáta.

Vždy je ale potrebné posúdiť, či **konkrétna aktivita nebude môcť byť vnímaná ako narušenie schopnosti vykonávať ŠS politicky neutrálne**. Musí byť tiež jednoznačné, že pri týchto aktivitách vystupujete ako občan a nie ako reprezentant SÚ.

Čo zvažovať?

- Vašu pozíciu ŠZ a povahu služobných úloh, ktoré vykonávate
- povahu a obsah politickej aktivity (najmä v prípade, ak by sa činnosť v rámci politickej aktivity dotýkala vecného rozsahu výkonu ŠS)
- mieru, do akej ste ako ŠZ verejne známy
- pri účasti na verejných podujatiach a demonštráciách ciele a požiadavky demonštrácie, problematická je účasť na protestoch s prejavmi násilia
- spôsob vystupovania Vás ako ŠZ – malo by byť kultivované, nie hanlivé, postavené na objektívnych zisteniach a faktoch.